

Universul Literar

Director: STELIAN POPESCU

REDACȚIA:
No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

ABONAMENT:
= Lei 10 Anual =

ADMINISTRAȚIA:
No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

N. ANGELESCU ANGE

Nu știu cine va fi fiind fericitul proprietar al unei pânze de proporțiuni mici, care cu ramă cu tot, nu depășește o jumătate de metru pătrat, o pânză pe care o casă de țară își proiectează umbra răcoroasă de vară pe pajlștea verde a curții; dar oricine ar fi acest proprietar, să fie incredințat că e stăpânul unei lucrări artistice de valoare.

La fel cu acest norocos necunoscut, toți aceia cari posedă pânze de același mână talentată, să le păstreze cu sfîntențe, căci stăpânesc un capital, care cu timpul ve deveni o mică comoară de artă.

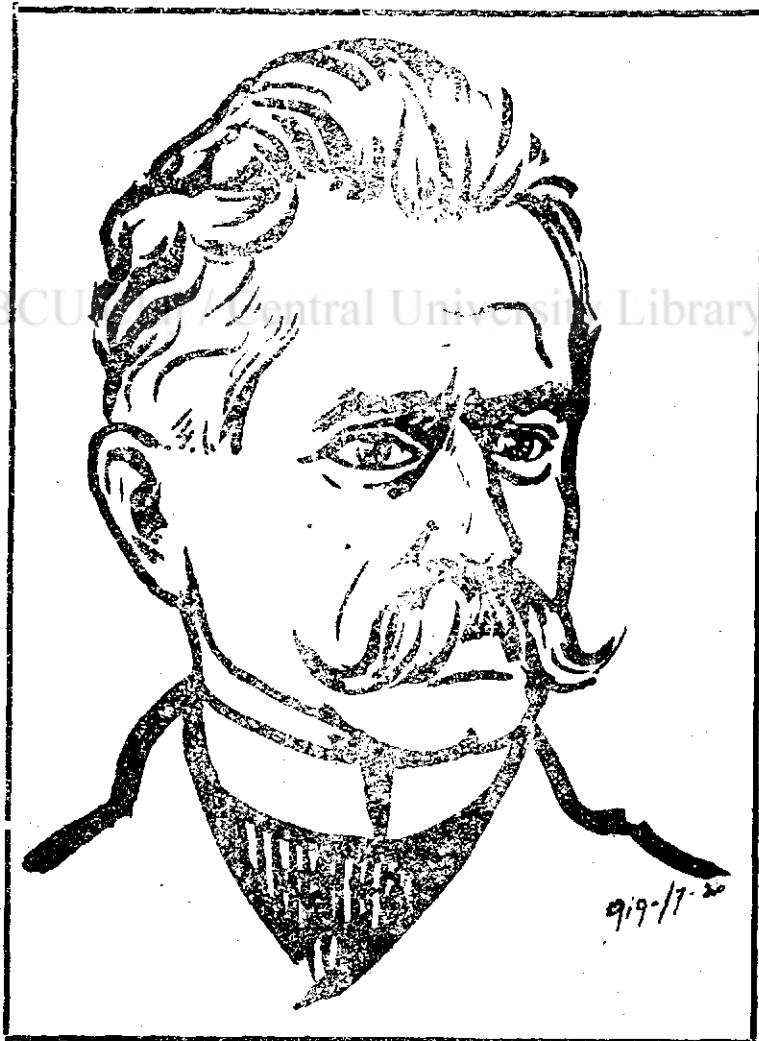
Autorul lor a murit deunăzi în plin temel al vîetel, cu dorul în suflet de a trăi și a produce. Pictor de o sensibilitate și o delicateță remarcabile, Ange lasă pe urmă-l o bogată colecție, împărșită pe la amatori, de flori și fructe pururea proaspăt rupte din grădină și colțuri de natură zmulse cu mult meșteșug frumoaselor noastre plauri.

Ceia ce deosebește pe Ange între contemporanii lui, cea ce constituie caracteristica operel lui, este fidelitatea cu care prinde și transmite natura. El n'avea factura școalelor noul cu interpretarea aceia imaginativă care atunci când place, place mai mult fiindcă e la modă decât fiindcă se înțelege.

Ange avea factura aceia simplă care reda natura așa cum o prinde ochiul realității, fără artificii și scamatorii, pe care o vezi cu ochiul

nu cu creerul, cu ochiul care singur e în măsură s'o transmită sufletului, ca să-i miș-

tasmagorie. Impresionism, cubism, futurism când cad în macaronism, sunt manifes-

te, să-l facă să admire, să-l extazieze.

Școlile moderne cu tendință pronunțată spre exagerare, oricum s'ar chema ele, sunt mai mult dovada nepuținței de a răzbi în taina artei adevărate, cu refugiu inevitabil spre baroc și fan-

tări de pretinsă artă cu cari se drapează mediocrul și nulitatea.

Dar veți zice și cu drept cuvânt:

Și școala naturalistă când cade în macaronism, e manifestarea mediocrului și a nulității. Evident că da, însă e

taxată ca atare, rămâne cea ce în realitate este, nu înșală, nu poate să înșele, întru cât genul fiind bine distinct și ochiul nostru mai deprins, mai familiarizat cu el, lesne se poate recunoaște cea ce este artă de cea ce e contrafacere.

Dar atunci, de ce place?

Cred că la mijloc e prefăcătorie. S'a făcut o reclama a zbârniit un curent și lumea a maimuțărit fiindcă a văzut pe altul că admiră și cumpără.

Rețineți întâmplarea aceasta hazlie care caracterizează de minune tema mea:

O doamnă de o sinceritate proverbială în cercul cunoștințelor ei, audia cu ficăsa un simfonic la Ateneu. În loja alăturată, altă doamnă manifesta o admirație zgomotoasă, da semnalul aplauselor, aprecia și aproba în gura mare.

Enervată, prima doamnă care până aci mai mult moțaise decât ascultase și care vădit se plictisea, profită de o pauză ca să intre în vorbă:

— Vă place mult muzica, după cât se vede, doamnă?

— O da doamnă, sunt pasionată. D-voastră nu?

— Mie de loc.

— Atunci pentru ce veniți la concert?

— Pentru fi-mea.

— A, domnișoara pricepe muzica...

— Nu, dar o scot în lume că vreau s'o mărit. Dar dv. trebuie să fiți muzicantă... plano de sigur?

— Nu cânt din nici un in-

strument, dar pricep muzica și o simt. D-voastră nu?

— Nici boabă! Eu doamnă dragă, când am chef de muzică, chem un taraf de lăutari și-l ascult și-l pricep și mi merge la inimă.

Trei perechi de urechi cari veneau la concert fără să priceapă boabă și din cari numai o singură pereche a avut sinceritatea să mărturisească. De ce să nu credeți că și prin expoziții de pictură vor fi venind „cunoscători” de artă cu intenția de... așa căpătul copiii!

Cunoscători! Judecători! Dar la noi cine nu e judecător, sau cel puțin cunoscător?

Par'că și trebuie mult bagaj pentru a fi cunoscător sau judecător de artă!

Cunoștința câtorva denumiri uzuale: **plein air, natură moartă, interior, ebauche** sau așa ceva, câteva tipicuri de fraze, ceva reviste strelne, o coloană de tipar la dispoziție, mult lfos și... gata judecătorul!

La drept vorbind, nici n'am avut judecător de artă afară de Delavrancea. Dar Delavrancea putea să judece: vă zuse galerii multe și pe cele mai renumite, era el însuși un desenator de forță și era născut artist în toate.

Intru aprecierea acestui solu de artă, marele public nu e suveran, ca de pildă în teatru unde poate judecătorul să zică ce-o pofti, tot majestatea sa opinia publică hotărăște și consacră. Aci însă, în domeniul acesta, mulțimea n'are parte de cuvânt, aci nu e de ajuns orice cultură, ci una specială.

Așa se face că vedem oameni superiori incapabili să priceapă o pânză, intelectualii cari au preferit copilării sau banalității lucrărilor în cari se vedea arta. Așa se explică de ce pe pereții multor case ce se pretind de gust, întâlniți orori și tot așa se explică de ce X pretins cunoscător — amator și care reține pânze dintr'o expoziție în chiar ziua vernisajului, își agată cartă cu mențiunea „reținut” pe câte o lucrare slabă, când alături de ea stă o pânză reușită. Nu mai vorbesc de burtăver-

zimea poleită, cu interioare luxoase și scumpe care-și supra-incarcă părății cu maculatură picturală ce te îmbolnăvește privind-o; într'atâta îți zgâraie ochiul și nervii!

Nu, mulțimea nu poate consacra o pânză. Aci judecă și decide un cerc restrâns, cu atât mai restrâns cu cât și arta e mai puțin cultivată, cum de altfel e și cazul nostru, unde arta fiind tot în stare de debut, e firesc și gustul să fie la fel, fiindcă așa e orândă lucrului: să meargă mână în mână.

Ange nu ieșea din inspirația și tehnica veche, dar cu aceste mijloace el a reușit și ceva mai mult, a reușit să trăiască și după moarte, bine înțeles nu nemurirea unui Andreescu. Grigorescu sau Aman, dar viața de după moarte de pildă a unui Tătarăscu, Albar sau Voinescu, între cari și-a rezervat un loc de cinste.

Opera lui simplă, dar frumoasă în această simplitate și mai presus de toate natu-

rală va place cât va trăi, fiindcă este inzeștrată cu toate darurile artistului de rasă.

Născut în București la 1869. Ca baccalaureat, urmează Școala de arte frumoase, după terminarea căreia, vizitând galeriile europene mai de seamă, își învațește oare cum cunoștințele căpătate în școală.

Detaliu interesant: n'avea benemerenți. Simțura distincție ce s'a găsit cu cale să i se acorde, a fost... Coroana României (cavaler) și răsplata muncii pentru învățământ, chip... clasa I-a.

Dar nu punea el, artistul conștient de menirea lui preț pe asemenea vanități, după cari n'a alergat nici o dată.

Ceia ce i-a îndulcit anii din urmă, al suferinței și ultimele clipe, de viață, a fost ingerul tovarăș al acestor ceasuri de durere, soția lui vrednică și bună, un devotament cum rar se mai întâlnește astăzi.

Torbi!

În clipa despărțirii

Azi e ultima dată când ne mai vedem și mai vorbim.

Despărțirea, dușmana dragostei, mi va ajuta să uit iubirea ce mi-a chinut viața: veșnică metamorfoză; alternanța de umbră și lumină.

De astăzi înainte se va întinde încet pustiu cel-l pune uitarea pe tot ce-a fost odată chin, vis și amor: stăpânul inimilor; aducător de fericire și durere; binele și lumina vieții!

E tristă această clipă a despărțirii și sufletul mă doare când reușesc cu amintirea plăcutelor clipe pe cari le-am petrecut cândva cu tine, când credeam că viața-i o sărbătoare și când din iubire îmi făcusem un crede!

Deși mi-ai răsplătit iubirea totdeauna cu ironie, mi-ai fermecat o vreme viața, te-am purtat în inimă și gând; mi-ai fost iconă și lumină și, naiv cum sunt, am crezut că-m găsit în tine doritul ideal.

Dar azi, târziu, când toate acestea le înțeleg, te las cu bine și mă desparte de tine cu geana umedă.

Tu: singura femele pe care am iubit-o din toată inima, pleci pe drumul ce ți l'ai ales, eu mă despărțez p'un altul și voi căuta să uit dragostea-mi nefericită nedată până acum în viață.

Azi, cea din urmă clipă când mă vorbim, lasă-mă să sărut frumoasa-ți mână, și'n urmă, te rog, uită-mă!

Fericirea să-ți fie stăpână toată viața!

Povestea iubirii noastre începe și se sfârșește cu: „A fost odată!”

G. T. Niculescu-Varone

POVESTEA LUI...

*A fost odat un cântăreț,
Pribeag ursit de soartă —
Cânta iubirea fără preț
Pribeagul ăsta cântăreț,
Dintr'o ghitară spartă...*

*...A fost odat un cântăreț —
Cum a venit pe lume
El nu știa, dar un dispreț,
Îl cuprindea pe ăst cântăreț,
De cântece și glume.*

*...A fost odat un cântăreț —
Cu firea lui ciudată —
Urzea un vis neînțeles
Care-l făcea pe ăst cântăreț
Altfel ca lumea toată...*

*...A fost odat un cântăreț,
Pribeag ursit de soartă —
Cânta iubirea fără preț...
Dar vai, ciudatul cântăreț,
Avea ghitară spartă.*

Nicu J. Flamură

Capricii de Împărat

Tarul Paul I-ului, acest nobun încoronat, care domni în Rusia rela 1796 la 1801 și pieri asasinat în urma unei conspirații a Curtii, întâlni într'o zi pe drumul său, un soldat care îi plăcu prin buna sa infățișare.

— Urcă-te în trăsură mea, locotenente, îi zise el.

— Eu sunt soldat Sire răsunse celălalt.

— Împăratul nu se înșală nici odată, căpitane.

— Mă supun, Sire.

— Foarte bine, Majorule, așază-te alături de mine. Este un timp superb azi.

— Sire, nu îndrăznesc...

— Ce este, colonelul?

Din nenorocire, în acea zi, tarul trebuia să se întoarcă de vreme la palat. Dacă plimbarea ar fi durat numai câteva minute mai mult imprevizatul său tovarăș de drum ar fi fost făcut „Feldmaresal”, din cauza timpului, acest favorit de un sfert de oră fu forțat a se mulțumi cu gradul de general.

Este adevărat că după câteva zile, sârmanul om, întâlnit în aceleași circumstanțe, și invitat la aceeași plimbare se văzu condamnat să sufere în sens invers, aceiași serie de capricii, și să scoabere în grad, într'o jumătate de oră, dela titlul de „general” la rangul de simplu soldat.

Paul I-ului reînoi adesea aceste nebunii. Într'o dimineață trecând în revistă un regiment de cavalerie de gardă, de care fu nemulțumit:

— „Unu câte unul strigă el cu acelaș accent cu care ar fi comandat o simplă manevră. Întoarce!

Prin flancul drept, în Siberia! Marș!

Și regimentul întreg, cu ofițerii în cap trebuie să se întoarcă imediat în marșuri forțate, în Siberia.

Contele Rostopcin — care mai târziu devenit guvernator al Moscovei, incendie acest oraș în 1813, la sosirea francezilor — și care era brațul drept al împăratului Paul I, obținut dela acesta să facă să revină regimentul dela mijlocul drumului.

Tradus din Franțuzește de

Gh. Grigorescu

Craiova

DIHANIA

Erăm în repaos. Tăbărașem pe un platou în marginea Dunărei și cum nu se știa câtă durată va avea acest repaos, fiecare din noi căta să se folosească de el, unul odihnindu-se, alții pregătind câte ceva de ale gurei pentru vremea când nu va avea puțină să găsească; alții, prin tabără, ședeau de vorbă, iar sub coroana unei sălcii, o ceată de vreo cinci ostași se strânseseră în droapta și în stânga altuia ce doinea dintr'un caval, rezemat cu spatele de tulpina sălciei pletoasă care îmbrățișa cu crengile ei pe cei șase ostași, ca o mamă bună copiii.

Mă trântisem pe malul nisipos al Dunărei, privind apele-i tulburate, care, pe câte o coamă de unde aducea câte o pată negricioasă; mărturia luptelor ce se dau mai sus: sânge de vrăjmaș sau de frați de-ași noștri.

Melodia lănași târăganată ajungea până la mine nespus de duioasă, și-mi pătrundea în suflet ca picurul blând al unui fivor de munte printre lepedele de marmoră, — și-mi deștepta amintiri de mult închise în chilă pieptului meu. Un gol tot mai adânc mi se făcea în suflet și, — fie că fața Dunărei era prea tristă, fie că duioșia cântecului era prea adâncă sau durerea sufletului meu prea mare, — parcă-mi venea să plâng.

Mă ridicai apropiindu-mă de cei șase camarazi. Cel cu cavaliul tăcuse și unul din ceilalți îl îndemna:

„Una de-ale Oltenești!”

O melodie armonioasă prinse a tremura blând și un glas rar și dulce începu:

*Frunzuliță sălcioară,
Dă-mi gurița Mărbăoară
Că m'asteaptă trenu'n gard.
Nu m'asteaptă la vr'un bine
Ci să mă ia de lângă tine,
Să mă duc'n locuri streine
Unde nu cunosc pe nime;
La bulgaru blestemat
Ori la unguru ngâmfat...*

Evlavia cu care ostașii ascultau cântecul era atât de adâncă, în cât nici nu mă simțiră când mă așezai în dosul sălciei și ascultam cuprins și eu de același simțământ care umezea ochii camarazilor mei.

Blândă și duioasă din cale afară, melodia se împrăștia în jur, fermecând totul, parcă făcând să tremure crenguțele sălciorilor ce săruiau fața nisăngerată și tulbură a Dunărei. Câteva păsărele ciripeau voioase, sbeగుndu-se printre crengute; din parcul de trăsuri pornea un larmăș nelămurit și din când în când s'au-

zea un glas răgușit din jurul unui foc.

„Mai bălane întoarce frigerea că arzi găina!”

Sgomotul luptei se ostioise de cu seară și acum nu s'auzea decât în răstimpuri câteun bubuit răset, de tun. Soarele se ridica încet de după dealul din dreapta cernând pietricele scanteietoare peste împrejurimi și măpind în sufletele noastre dorul nelămurit ce ne robea.

Un oftat săhă pieptul celui cu cavaliul și o clipă se păru că e sătul de cântec. Măinile-i căzură pe genunchi și privirile i se înfipseră în boța a'băstriei ce să împreună cu dealul de pe celălalt mal, apoi, apropiind cavaliul de buze, lăsă capul pe un umăr, ochii i se închiseră și degetele începură să-i tremure nervos deasupra găurelelor cavaliului care acum îngăna o altă melodie înseșit de un glas armonios ce parcă nu voia să rămână mai pe jos:

*Foaie verde și-o dlund
Am auzit de o minciună
Că apa de Jiu e bund
Când o beau doi să 'mpreună
Hai mândro să bem și noi
Să ne iubim amândoi.*

Și cântecul umează blând nespul, până ce moare într'un suspin dureros însoțit de un oftat:

„Hei! mai fraților! Jiu! nostru cine știe care l'am mai vede!”

— „Dacă tu n'ai chef să-l vezi — treaba ta”, zise altul, „eu știu că am să-l văd...” și apoi noi nu am venit de florile mărușii să dăm piept cu bulgarul și cu neamțul dela spatele lui”.

Din dosul sălciei ascultam cu câtă încredere vorbesc cei șase ostași despre isbânda noastră și un simț de mândrie mă îndeamnă să mă arăt în fața lor și să le spun ca să păstreze neclintită a cea încredere care va aduce țările în luptă și isbânda și mărirea neamului românesc, — când privirile mi se așintiră în zare de unde să deslușă un punct enorm apropiindu-se și în același timp bătăitul unui motor ce părea bătăitul unui roi întărâtat de albine.

„Dihania!”, „aeroplanul” sunt strigătele ce izbucnesc întâi și mâini se îndreaptă spre acel punct care era un aeroplan dușman ce venea să ne facă vizită obișnuită și să mai arunce bombe asupra noastră semănând moarte și groază în rândurile noastre.

Comanda „La arme! La arme!” spintecă văzduhul; un freanăș se iscă între noi și cât ai clipi toți ostașii se făcură una cu pământul.

Salve de arme pornesc abătând din cale pasărea uriașă care se leagănă, să apleacă pe o parte și cotind la stânga își luă sborul înapoi urmărită de salve de arme, fără să fi putut avea timp ca să asvârle bombe, cum făcea ea sau suratele sale, zilnic.

Pasărea să pierduse de mult în zare și ostașii își luară în primire repaosul întrerupt de nepoftitul musafir. Răspândiți pentru puțin timp, acum căutau să se adune iarăș prietenii, cunoscuții, cei dintr'un sat sau din apropiere spre a vorbi de ale lor. Căutam și fără să-mi dau seama pe cine, prin mulțimea de oameni, până ce ajunsei în parc. Aci o larmă de nedescris: răsete și strigăte căror din primul moment nu le pricepeam rostul. Mă apropiai de grupul de unde venea acea larmă. Se făcu tăcere; ostașii se dădură în lături spre a-mi face loc.

Intr'o parte a focului ce ardea, „Balaurul” — cum ziceau toți soldatului Niculcea — rămăsese în poziția de drepti, cu capul întors cu viziera la ceafă, cu fruntea și fața arămie îmbrobodată de sudoare, ținând în mână stângă o frigare în care era o găină plină de cenuse, iar în dreapta un șomoiog de fân.

Privesc în jur: toți ochii sticlesc, fețele de asemenea gata să izbucnească râsul. Întreb ce s'a întâmplat și „Balaurul”, tremurându-i frigerea în mână, răspunde:

— „Străiți! eu dădui de trei ori ocol calului hăla și tot după mine, tot după mine; dacă văzui așa, asvârli frigerea și mă vărâi sub căruță!”

Nu pricepeam nimic din cele ce-mi spunea țiganul și întreb: „Măi balaure, ce vorbești tu?”

Atunci balaurul întorcându-se cu fața spre bătrâna Dunăre și ridicând frigerea în spre cerul albastru în direcția în care plerise aeroplanul, zise:

„Dihania, străiți! Eu dădui de trei ori ocol calului hăla și tot după mine, tot după mine să ținea!”

„Păi te văzuse așa frumos pe tine”, zice unul în hohotul de râs al tuturor, în timp ce țiganul începu a curăți cu șomoiogul de fân găina lui Don' căpitan tăvălită prin cenuse de teama „Dihaniei!”.

CRONICA TEATRALA

Debutul d-rei Stella Bowy

Un fapt este cert: opereta are nevoie din când în când de elemente noi. Ori câtă considerație am avea pentru elementele vechi și pentru munca depusă de ele, totuși nu este mai puțin adevărat că după un lung stadiu de muncă, surmenajul își evidențiază semnele și o reținere — prin adăugarea de tinere elemente — în rândul lor e necesară.

D-l Leonard ne prezentase astăzi larnă o elevă a sa, d-ra Marga Stătescu, care, fie din lipsă de talent, sau lipsă de pregătire s'a dovedit inutilă scenei.

D-l Avram Nicolau a fost mai fericit.

Debutul d-rei Stella Bowy a fost — pentru amatorii de teatru — o adevărată sărbătoare.

D-ra Bowy intrunește toate calitățile cerute — și vai, câte calități se cer! — unei artistice de operetă; fizic, voce plăcută, mișcare coordonată — exceptând bineînțeles unele stângăcii datorite emoției debutului — și o oarecare doză de gust în felul cum se îmbracă.

Și aceasta este mult — acum când lipsa de elemente valoroase se resimte atât de mult —; de aceea salutăm cu bucurie apariția d-rei Stella Bowy.

GRADINA BLANDUZIA

Modista, muzica de Oscar Strauss

A trebuit sfortărea d-lui Avram Nicolau, ca să ne scoată din somnolența de care sufeream în ultimele săptămâni; nici un spectacol nou.

După factura ei, opereta își denotă origina-i vieneză: conțese, modiste, bal mascat, etc.

Libretul, dacă nu e *extra* totuși ne descrețește frunțile. Muzica pe alocuri serioasă, pe alocuri vioale se resimte de remniscentă.

Interpretarea s'a bucurat de concursul întregii companii.

D-na Cinsky în rolul titular a pus la contribuție toată vioiciunea, toată erva de care e înzestrată. A dansat cum numai d-neaei știe să danseze și și-a desfășurat o parte din bogata i garderobă.

D-ra Bowy într'un rol episodic, a făcut o interesantă siluetă.

D-l Virgil Bărcănescu în notă justă.

D-l Kanner a secondat pe d-na Cinsky în mod excelent. D-nii Cigalia și Brătulescu s'au achitat în mod conștiincios.

Montarea îngrijită ca în totdeauna.

Gh. Drăgușianu

PAJURĂ INSANGERATĂ

(INSEMĂRI DIN RĂZBOIU 1916)

Cinci zile spre Porumbacu

Avem poruncă să plecăm din Ohaba. O după amiază caldă, cu soare mult culcat pe miriști, pe creste de dealuri pleșuve, pe acoperișuri de case olănite... Îmi iau rămas bun dela gazda ce mi întinde un teanc de scrisori către cei doi fii prinși la Ruși și îngândurat, îmi strâng oamenii gătiți de mărșăluire. Oțărârul călării, împrejurul Colonelului, mai trag un fum din țigara începută, și dela compania din cap ni se vestește de plecare. Ieșiți din sat, fiecare cercetează zărea preumblându-și ochii pe cele două laturi ale șoselei. După cât s'aude drum lung ni-i pus în sarcină. Unii zic că s'ar fi sfârșit invoirea de 8 zile încheiată între noi și Unguri și-acum ne luăm din nou locurile ce le-am avut, alții, cred că dușmanul ne-a spart rândurile și că-i nevoie de noi. Privesc în treacăt dealurile din dreapta unde tot timpul șederii în Ohaba, am lucrat cu sârg șanțuri de apărare și după puțin timp mă obișnuiesc cu drumul afundat printre colnice învolburate de apusul soarelui și uit să mai număr pietrele kilometrice vrăstate și înverzite de vreme bună sau de vreme rea... Treceam prin locuri frumoase, treceam podețe de păraiașe sglobii și priveleștea se schimbă la fiecare pas... Necunoscutul, nu mă mai omoară, privesc un nuc bătrân și-un pătân cu coajă de argint și leg preț de vorbă cu d-l sublocotenent Cudalbu.

O dimineață posomorâtă! Suntem în Luta, un sătuc mărunț și ascuns în cărca unui crâmpeliu de deal. Am mers de ieri dela 4 după amiază și până azi de dimineață. N'am dormit de loc. Sunt obosit peste măsură. Ne-am așezat sub o strășină de casă lângă două trăsuri sanitare. Oamenii mei au făcut un foc strănic și apa de ceai forfiota într-o oală pântecoasă. Iar în preajma focului ne-ntindeam cu toți șgribuliți, mâinele învălătaea flăcărilor dogoritoare. Mi-e capul greu și-mi-s gândurile încalcite. Atăta drum făcut... o noapte întreagă... Număr satele prin care-am trecut și caut să-mi amintesc fiecare crâmpeliu de șosea și fiecare loc de popas. Nu mai țin minte nimic doar știu că'm ocolit Făgărașul — o pată uriașă pe cerul sur și-apoi drumul urmat prin câmpii. Ba, s'au înomolit chiar câteva trăsuri, iar feinarele fo-

iau în dreapta și-n stânga luminând fără preget munca despotmohirii...

Brr! Vreme-nchisă... mi-e frig!... Par'că vrea să plouă și ni-s sufletele ca vremea.

— Cât e ceasul?

— 5! Ese soarele...

— Adevărat, norul ce ne-a nghietat sufletele, a trecut, e ca'd acum...

Zâmbesc... Mi se deschide inima ca o floare la o rază caldă. Mă ridic drept în picioare... Am chief de vorbă și mia trecut oboșala. Reg. 21 trece pe șosea în coloană de marș... Un preot mărunțel cu niște cismuțițe numai pân'la gât, cu antiruii sumes și o carabină pe spinare trece în grabă zâmbitor dându-ne binete...

— Sărut mâna Părinte... Cum merge?

— Voinicel fiu'e...

— Mi-e c'oi rămâne Reg. în urmă fugind așa?

— Mă grăbesc, mă grăbesc am piept de șoim dar anit s ani...

Și preotul trece... dar icoana lui bărbătoască mi se tipărește'n inimă...

O faptă de-a lui, fac cât douăzeci de prețeci ținute'n anvon...

INTEMNITATUL

după Petofi

*„Eu pentru tine, Libertate, luptai-am o viață 'ntreagă
Și-acum de mâini și de picioare cu lanțuri sunt încătușat;
Și insetat am fost de tine, o tu Lumină sfântă, dragă
Și-acuma zac, ca și sobolul, în subterane aruncat.*

*O, când suna-va ceasul oare, clipita cea mântuitoare
Ce o aștept atât de dornic—clipita sfintei liberări?—
Voi să respir în aer liber, voi să revăd iar mândrul soare
Cum mă înclinge 'n nimb de raze, sclipind din numeroase zării!*

*Cu glasul frânt de-amare chinuri așa suspină osânditul
În fundul temniței, în cripta lum'ormântațiilor de vîl, —
Și, cinc știe-a căta oară suspină el, nenorocitul?
Căci vai! de când e 'nchis aicea trecut-au vremuri—veșnicii!*

*Ori poate nu-s decât puține, puține zile numărate
De când în adâncime zace sârmanul lanțului robit?—
Artistă mare-i suferința, clipitele îndurerate
Adese-ori ea le prefăce în secoii fără de sfârșit.*

*Dar nu, nu zile sunt de-atuncea!... Sunt ani, sunt ani fără
de număr
De când vrăjmașii libertății în ăst mormânt l'au aruncat,
Un șir de ani—un șir de chinuri—ce se 'ncărcară pe al său
umăr
Ce ti cernură 'n păr zăpadă și fruntea aprig i-au brăzdat.*

*De mult și-ar fi făcut el seama și feasta și-ar fi sfărâmai-o
C'o lovitură nemiloasă a lanțului cel blestemat
Dacă tovarășa-i unică, ne cure soarta i-a lăsat-o:
Speranța, n'ar fi fost alături să-i prindă brațul ridicat.*

*Dar dânsul mai spera să fie, să fie liber înc'odată
De-ar fi să treacă-o jumătate din viața lui aicea chiar;
Nătreă în pieptu-i năzuțna, nătreă speranța 'nflăcărată
De a trăi în libertate din viața lui un rest măcar.*

*De-aceea așteptat-a dânsul, de-aceea a avut răbdare
Și cu cătușa blestemată el capul nu și l-a zdrobit;
A așteptat, deși adesea era cuprins de disperare,
În timp ce anii peste dânsul neîndurați s'au trocnit.*

*Dar după acest stol de păsări, de negre păsări funerare,
Veni și-o albă turturică, o pasăre de bun augur:
I se aduse dulcea veste, o veste îmbucurătoare,
Că azi e ziua cea din urmă ce o mai stă'n mormântul sur l...*

*Și, iată, poarta închisorii, în fața lui deschisă șade,
Și de pe braț i-au scos cătușa care puterile i-a supt...
Din pieptul lui mai ese-un strigăt... și, jos, fără viață cade...
În bucuria fără margini, sârmana-i inimă s'a rupt!*

IOSIF ȘARVARY

Un fluer șuut și compânjoara o'n picicare. Se-adună-n pripă resourile de mâncare, se sting focurile de piciorul și oamenii își potrivesc între dânsii rânjițele grele. Ione-i vesel, lui Alduță-i tot vine giurma pe buze iar „Chiulan-giul” tună și fulgeră că nevoia de adunare i-a vărsat o cană de lapte pe foc. Reg. 2 art. ne-o ia înainte. Iar pe câmpuri cu soare leneș, impuțernicit, prin jarba-urourată și naltă, ne desfăcem în trăgători.

Un sat în depărtare c'o tură înaltă poate prea înaltă pentru casele mărunte ne stă pieptis. Il îndrăgim cu companiile noastre. Înăuntru pe străzi, nici picior de vrăjmaș ci, numai femei mirate și gureșe ce și trimit copii înaintea ostașilor români, cu cofe, cu sorturi cu pită, cu căcluși pline de poame rumene... Și dacă nu ni-i sete, ni se face sete, și dacă nu ni-i foame, ni se face foame. Copilașu sau boreasa (astfel se numesc acolo) se oprește înaintea ta și tembie să ei din ceiace are fiecare. La mine a venit un copilăș bălan cu ochii verzi, ținând în mâini o căciulă cât el cu poame și pâine...

L'am ridicat în brațe și pîn de dragoste l'am sărutat pe o-brajii rotofei. Mamă-sa rușinată cutânduși feța cătă'n jos iar Stancu din năpoia mea ofta amarnic:

— Al meu dom'le sergent e că picu' ăsta!... L'oi mai vedea oare? Și Stancu smucindu-mi tancul din brațe îl sărută apăsător pe ochișorii lui verzi... „L'oi mai vedea oare?” și casa de peste drum parcă era casa lui și femeia volnică și albă parcă era nevasta ce-l întâmpina veselă la'ntoarcerea din război... Boreasa își trase copilul lângă ea temătoare și ceia cu ochii ei cumiți dorul de care era prins Stancu în țara cu zâne și codri robiți...

Am înopțat în Voita. Artileria își odihnește tunul alături de noi. Am dormit la preotul satului într-o cămară largă, în care plutea stălnic un miros de gutui și mere coapte. Toată noaptea m'a supărat foitul autocarelor năbădăloase. Se țineau șir stricând șoseaua cu gunoile lor dințate. În zori am plecat mai departe. Pretutindeni am fost primiți bine... Am trecut Sâmbăta de jos...

De două zile sunt în veșnic drum. Am lăsat șoseaua și ne-am fundam tot prin muniți și funduri de păduri bătrâne. Satele dorm departe de noi în ascunsul zării. Trăsurile cu hrană ne-au părăsit de mult, iar noi cu pesmeții pe sfârșite ne am schimbat felul de mâncare, mai răbdând, mai pun-gându-ți gura cu câte un măr pădureț.

Apă-vioară-ți tac setea curgând repede peste două crengi îngo-dite de brad, sau curgând do-

moală pe un covor de mușchii ca mătasa printre ciuperci cu plării obraznice...

Suntem în preajma satului Porumbacu. Dăm mâine ochii cu Nemții.

La păr sunt roșii și-s grași ca porcii la Ignat așa-mi spunea unu' mai umblat prin lume.

Abia, am timp să-nsemn cele petrecute. Ne retragem... A fost luptă mare în zori când am eșt din pădure. D-l Colonel a'npuscat călăuza care ne-a scos în fața șanțurilor dușmane... Am câștigat bătălia... dar Nemții s'în Căineni... Ne retragem, bătălia e pierdută... N'avem vreme să străngem răniții... nici morții să-i îngropăm... Vai de cei ce n'au putere să ne urmeze... Sub un cer ca păcura plâng și strigă cei loviți de glont frământând țărâna în neputința lor...

Ne retragem!

Doamne! Fie-ți milă, nu ne-nțide la buze paharul cu amar!

Viață nouă

*Umblam rătăcitor prin lume
În căutarea fericii,
Vrând gândului să-i dau odihnă
Cu amălgrea mulțumirii.*

*În cale-mi străluci o rază
Și fulgerările-i dicine
Imi risipi amărăciunea,
Trezind o viață nouă'n mine.*

*Și gândul trist fugi departe
Și sufletu-mi vibră puternic;
De-atuncea răzei fericite
Mă'nchin cu drag, pios, cucernic.*

*O liniște s'a'nțins în mine
Și viața n'o mai simt amară;
Cărarea de acum mă poartă
Spre-o zare magică și clară.*

*Și călăuza ce-mi arată
Cărarea către fericie,
E dădătoarea de mbătare, —
Eterna, magica iubire.*

Const. Nutzescu

buția mâncării în celelalte cinci „salono”, mizerabile o dăi neagră, într'un hal de murdărie ce nu poate fi descris, fără paturi și așternuturi și, ca culme, lipsite până și de cel mai strict necesar personal de serviciu... În prezent nu mai sunt de cât infirmiere (celelalte au căzut vje time a conștiințozității până depăzirii serviciului lor) și trei infirmieri (dintre cari doi evrei milițieni, cu serviciul „exteror”) — cari trebuiau să îngrijească de mai mult de 300 bolnavi.

Vijelia mă smulge aproape după prispă lunecoasă, copacii de prin prejur trosnesc din rădăcină; coperișul magazilor răsună ondulându și tînichelele desfăcute și rău încheiate; corbii troncănesc sinistru în jurul maghernițelor spitalului, și cucuvăile ameteie de vâlvătăie viforului, își cântă numele lor nefast.

E o larmă îngrozitoare, un haos ce-ți turbură mîntea și-ți înfioară sufletul. Biciuit de fulgura de zăpadă, de vîntul înghețat ce-mi taie respirația, ajung în sala B.

Mîna mi se lipsește de clanta înghețată. E sala crisepelaților. Treizeci de nenorociți umbre nu oameni, îmbrăcați, cu bainele sfășiate, de-a lungul unui rat comun ce cuprinde lungul sălăi, lipsiți de grai, cu fețele acoperite de pecingenea bolii oribile — se sbat în spasmele acestei îndelungate agonii. Unii sunt orbiti; pața cea roșie, ca de o păreală, li-a înfășurat și ochii, li-a stins lumina... E îngrozitor...

Cei mai mulți nici nu pot deschide gura — încătusată de chinurile supreme; de alimentație artificială nici nu poate fi vorba...

Cazaunul cu ceai iese aproape intact; nici unul nu gestică. Cercăm cu sila să-i dăm umnia, dar se prăvăleşte fără suflare de-a lungul patului, abia înfrînat din câteva scânduri întredeschise...

Vijelia s'a întetit din nou... Valuri de ploaie și zăpadă văpălesc pe acoperișurile învâchite; tînichelele și sindriile sunt smulse și zvârlite departe în câmpul înmușat în apă, pe pămîntul desfundat...

Păturașul — prin noroi și băltoace — în corpurile prinși pal; aci, mizeria e și mai mare; aci moartea surăde mai hidos; doctorului aci îi vine mai greu să intre. Numărul bolnavilor nișimîni nu-l știe; numele lor, și mai puțin.

Un miros respingător te trăznește, o atmosferă viciată,

te sufocă; și fumul svârșit înapoi pe hornul în care vîntul sueră în voie te orbește... În fața acestei grozăvii, simțurile îți amortește durerea, spaima, groaza, disperarea, mișă... totul... se șterge, totul înghițat, totul dispăre... Nu mai ești om. Creerul refuză să mai lucreze.

Abia mă țărăsc afară printre trupurile ce se zvârcolesc pe pedele — pe paturi — pe săli — protutindeni. Istovit — și moral și fizic — mă reintore în cancelario. În salonul de alături gemetele se aud înăbușite. Cineva plînge scînd ca un copil. Altul îngână un cântecel de leagăn, mîngîindu și prietenul mai suferind decît el:

— Nani, — nani, — puia! mamă!

Altul, Alexandra Chirovici, un tânăr pictor din București, în aiurările frigurilor își chiamă... „mămăița, surioara”... își plînge viața, — îl îngrozește moartea... Aci intru mai adesea; e mai aproape, nu e nevoie să mai trec prin moroiul curtei neingrijite.

A rămas ceai mult... Li mai dau odată. Mai toți sunt treji. Un jandarm din Vlașca își povestește isprăvile... ocolulți l'ascuțit, uitându și durerile. Și crivățul vujește pe afară, cutremurând barăcile astea mizerabile în cari trei sute de ostași, — trei sute de epave a unor energii ce-au fost — trei sute de suflete, își pălpănesc ultima scelipire de viață...

Glasuri de copii nevinovați se aud din când în când, anunțând lumii că s'a născut Christ, mîntuitorul...

Aurând, un pneumonic, Vasile Dumitrescu din Ploiești, se aruncă vitejește asupra dusmanului: ... „Nainte fraților... Nainte maa... ura!”

Chirovici a adormit... Jandarmul și-a isprăvit povestea... Toți dorm plîngînd de jale și durere, în somn...

Și mâine e Crăciunul!

I. I. Nedeleșcu, Giurgiu

PORTRETUL EI

*În ochi albaștri ti cetesc,
Atîta sete de iubire,
Că mi este teamă să-t privesc,
Deși m'îndeamnă 'ntreaga fire.*

*Gurita-i mică răspândește
Atîta vrere de sdruc,
În cât deși mă ispitește,
Rămîn în fața ei ca mud.*

*În mersu-i lin și legănat,
I-atîta dor de desmădare,
În cât vrăjit eu i-am picat,
Cucernic la picioare.*

E. C. Decusara

REMINISCENȚE

Spitalul Basca No. 227 — Lazari

1916, Decembrie 24

Valul nopții se lasă încet, învâluind pămîntul în întunecime.

Vijelia, cutremură din temelii clădirile subrede ale spitalului, în care trei sute de epave omenestă se zbat în ghiarele morții. Valurile de zăpadă alungate de viforul se topește pe dată în băltoacele de noroi, cu care e acoperită câmpia până în zare. Lumina (lămpii) pălpăie smucită de curentele repezite prin erăpăturile usilor și ferestrelor.

Sirenele fabricilor din oraș — anunțînd sfârșitul lucrului — se întrec în suceratăt vîntului sălbatic... Din când în când răbufnirile lui mîradue zvorniri de cântece îndepărtate, de cântece copilărești, de cântece nevinovate ce-ți înfioară sufletul de melancolia străină tatei, durerei de a fi departe de ai tăi, de a-ți vedea țara la greu impas, de a te vedea neputincos, — în mijlocul suturilor viteji, de români, de oameni, cari mor în jurul tău... Sunt colindătorii.

Parcă s'a mai domolit și vîntul... Din saloanele de alături, se aud scîncete, gemete smulse de dureri grozavice — și, adesea, un nume scump se alege din mijlocul vorbelor fără șir... „mămăi... măicuță...”

Sunt douăzeci și patru de bolnavi, în paisprezece paturi; deavalma tuberculoși,

cu răniții, sifiliticii cu crisepelatoși, pneumonici... și atâtea alte plăgi cu cari clementa Dumnezeuia: că a dăruit pămîntul. Un doctor — amuzitor dar neputincios să-i salveze din pricina mizeriei și lipsei de cele mai elementare medicamente — îi vizităază la o zi sau două pe fiecare în parte. Și, chinina ori aspirina, sarcă amară ori bismutul se succed; vorbe bune pe ici, comprese reci pe acolo, muștrări părintești, speranțe vagi și searbede într'un „măine” îndepărtat — le mai prelungește agonia.

E ora cinei... O ciorbă de fasole — câteva boabe rătăcite în două-trei linguri de borș acru și afumat — li se servește tutu-ora, indiferent de boala ce o are... Pîinea e ori piatră de înghețată, și trebuie s'o pună pe sobă ca să se... topească... și să vadă ea... și stricată, ori deadreptul mucedă și respingătoare.

Celor ce nu pot mânca, li se dă ceai... O zeamă încoajă, cu un gust suspect, în care s'au fiert câteva fire de ceai și un pumn de ierburi. Zahărul barem, e dijmuit de toate... mîinile ce îl manipulează până la samovar Noroc că e călduț... îi mai înviorază nițel...

Bine înfășurat în manta, cu căciula îndesată peste urechi, ies afară să privityhez distri-

* * * * *

GUY DE MAUPASSANT

DIN DRAGOSTE

In românește de **C. GHICA**

Acuma. Il găsea băiat bun, îndatoritor, inteligent, de treabă în întimitate, dar își bătea adesea ori joc de el împreună cu Gontran care era perfid în ceea ce privește recunoștința.

Ii spunea:

Bărbatul tău e mai grandafiriu și mai chel ca nici odată. Pare o floare ofilită sau mai de grabă un purceluș ras. De ce o fi așa?

Ea răspunde:

— De unde vrei să știu? Nu mă interesează culorile lui.

Dar ajunseră în fața stabilimentului de băi.

Doi bărbați steteau așezați pe niște scaune de paie, cu spatele de perete, fumând din lulea de ambele părți ale uși.

Gontran spuse:

— Iată, doi oameni de treabă. Uite cel din dreapta, cocoșul cu scufița în cap, e moș Printemps, fost temnicer la Riom, azi aproape director al stabilimentului de băi de la Enval. Pentru el nimic nu s'a schimbat, comandă bolnavilor de parcă ar fi deținuți. Toți carii fac băi sunt niște prizonieri, cabinetele de baie sunt celule, sala de dușuri e o temniță și locul unde doctorul Bonnefille practică epălăturile stomacale cu ajutorul sondei Baraduc, e o sală tainică de chinuri. Nu saluta pe nimeni în virtutea principiului că toți oșândiții sunt ființe demne de dispreț. Cu femeile bunăoară se poartă cu mai multă considerație, e o considerație alecătuită din mirare, căci n'avea nici una de păzit în închisoarea de la Riom. Retragerea aceasta nefiind destinată de cât bărbaților, nu s'a obicinuit să vorbească cu femei. Celălalt e casierul. Te desfid să-l faci să-ți scrie numele.

Și Gontran, adresându-se omului din stânga, articulă încet:

— Domnule Semionois, iată pe sora mea, doamna Andermatt, care dorește un abonament de douăsprezece băi.

Casierul foarte înalt, foarte slab, sărăcăcios, se sculă, intră în biroul lui, așezat în fața cabinetului medicului inspector, deschise registrul și întrebă:

— Ce nume?

— Andermatt.

— Cum a-ți spus?

— Andermatt.

— Sjlabisitiți vă rog?

— A-n-d-e-r-m-a-t-t.

— Foarte bine.

Și scriso multă vreme. După ce sfârși, Gontran întrebă:

— Recitiți-mi, vă rog, numele surorii mele?

Christiane răsând cu lacrimi, plăti abonamentul, apoi întrebă:

— Ce e sgomotul de sus?

Gontran îi luă brațul.

— Vino să vezi!

Pe scară se auzeau voci furioase. Se urcară, deschiseră o ușă și zăriră o sală mare de cafea cu un biliard în mijloc. De ambele părți ale acestui biliard, de bădăși, în vestă, cu mânecile suflete, cu un lac de lemn în mână se injurau furioși.

— Optsprezece.

— Șaptesprezece.

— Nu e adevărat n'ai de cât șaptesprezece.

Era directorul Casinoului, d. Petrus Martel, de la Odeon, care își făcea obicinuiați parjidi cu comicul trupei, d. Lapalme, de la marele teatru din Bordeaux.

Petrus Martel, al cărui pântec se umflase de asupra pantalonului, prins nu se știe cum, după ce fusese cabotin în diferite locuri, luase deretia Casinoului de la Enval și-și petrecea zilele, bînd consumațiile destinate vilegituristilor. Avea o mustață jmenă de sergent major, pe care toată ziua o muia în spuma băbelor de bere și în siropul lipicios al lichierurilor. Pricinuise, la bătrânul comic recrutat de el, o patimă nemăsurată pentru biliard.

De abea se sculau, că se duceau să-și joacă partida, se injurau, se amenințau, mâncau în grabă și nu îngăduiau că doi clienți să vie să-și alunge de la masa lor verde.

Făcură deci pe toți să plece și nu găseau de loc traul neplăcut, deși falimentul pândea pe Petrus Martel la finele sezonului.

Casieruța coplesită, privea de dimineață până seara partida aceasta nesfârșită, ascultă de dimineață până seară discuția asta care nu se mai termina și ducea de dimineață până seară acestor doi jucători neobosiți bere și tot felul de licheri.

Dar Gontran o luă pe sora sa de mână.

— Vino în parc, e mai răcoare.

La capătul stabilimentului de băi, zăriră deodată orchestra adăpostită sub un chioșc.

Un tânăr blond, cânta cu frenezie, dirijând cu capul pe care

parul stătea vălvoat, trei muzicanți ciudați ce stăteau în fața lui, Eera maestrul Saint-Laudri.

El, și cu muzicanții lui, un pianist al cărui instrument așezat pe roțițe, era tărât în fiecare dimineață din vestibulul săle; de baie în chioșc, un flautist enorm, care părea că suge un chibrit gâdilându-l cu degetele, umflato și un violoncelist care părea oțlecos. — produceau ou multă caznă imitația aceasta desăvârșită a unei flagelete stricate, ce mirase atât de mult pe Christiane pe ulițele satului.

Pe când contempla orchestra, un domn salută pe fratele ei.

— Bună ziua, dragul meu conte.

— Bună ziua doctore.

Și Gontran prezentă:

— Sora mea, — domnul doctor Honorat.

Dânsa de-abea putut să-și revină veselia, în fața acestui al treilea medic, care o salută complimentându-o.

— Nădăduesc că d-na nu e bolnavă?

— Ba da, puțin.

El nu insistă și schimbă convorbirea.

— Știi dragul meu conte, oă vei avea în curând un spectacol foarte interesant?

— Ce spectacol, doctore?

— Bătrânul Oriol va face să explodeze muntele lui. Ah! asta nu te interesează pe d-ta, dar pentru noi este un mare eveniment.

Și începu să explice.

Moș Oriol, cel mai bogat țaran din tot ținutul, — avea mai bine de cincizeci de mij de lei venit, — avea în stăpânirea lui toate vilele ce se aflau la Enval în vale. Ori, tocmai la capătul satului, se înălța un delușor, sau mai de grabă un morman mare, iar pe mormanul acesta se aflau podgoriile cele mai renumite ale bătrânului Oriol. În mijlocul acestor podgorii la doi pași de părau, se înălța o piatră gigantică ce stingherea cultura viței și punea în umbră o întregă parte a câmpului pe care o domnea.

De vreo zece ani, bătrânul Oriol, anunța în fiecare săptămână că o să facă să explodeze muntele, dar nu se hotărâra nici odată.

În fiecare dată când un tânăr din partea locului pleca pentru serviciul militar, bătrânul îi spunea:

„Când vei veni în concediu, adu-mi puțin praf pentru muntele meu.

Și toți soldații îi aduceau praf de pușcă furat pentru muntele moșului Oriol. Avea un dulăpior plin cu praf și muntele tot nu exploda.

În sfârșit, de o săptămână de zile toată lumea îl vedea săpând piatra împreună cu fiul lui, Jacques supranumit „Colos”, și căruia locuitorii îi spuneau cu accentul lor auvergnat Colos. Chiar

în dimineața aceea umpluseră cu praf borta golită a stâncei; apoi astupseră deschizătura lăsând numai un mic loc liber pentru fițul, un fițul cumpărat la un tutungiu. Focul era să fie pus la orele două și cinci sau cel mai târziu la două și zece, deoarece capătul fițului era foarte lung.

Christiane se interesa de explozia aceasta, găsind într-oansa un joc copilăresc ce plăcea inimii ei nespus de simplă.

Ajunseră la capătul parcului. — Ce vine după grădina asta? întrebă ea.

Doctorul Honorat răspunde: — „Capătul pământului, doamnă; adică o treacătoare fără esire și vestii în Auvergne, una din cele mai frumoase curiozități naturale ale ținutului.

În clipa aceea un clopot sună. Gontran spuse:

„Ce s'a apropiat ora mesei!” So înfioraseră.

Un tânăr venea în spră ei.

Gontran prezentă:

— Dragă Christiane, îți prezint pe d. Paul Brétigny.

Apoi spuse prietenului său:

— Sora mea, dragul meu.

Dânsa îl găsi urât. Avea părul negru și scurt, ochii prea rotunzi, privițele aspre, capul de asemenea rotund, asemenea unei gijulele, niște umeri de atlet și o înfățișare aspră, greoaie și brutală. Dar din jacheta-i, din rufăria-i, din trupul-i poate, se exala un parfum foarte subtil, foarte fin, pe care tânăra femeie nu-l cunoștea; și ea se întrebă:

◆ Ce o fi mirosul acesta?

El îi spuse:

— Ați sosit azi dimineață, doamnă.

Glasiul lui era puțin cam stins.

Ea răspunde:

— Da, domnule.

Dar Gontran zări pe marchiz și pe Andermatt cari făceau semn tinerilor să vie repede la masă.

Și doctorul Honorat, își luă rămas bun de la ei, întrebându-i dacă aveau într'adopăr intenția să vadă explodând stâncea.

Christiane afirmă că va veni; și plecându-se la urechii fratelui ei, îi șopti, în drum spre hotel:

— Mi-e foame de lup și a-și fi foarte rusinoasă să mănânc atâta de față cu prietenul tău.

Trad. de C. Ghica

BIBLIOGRAFII

Dicționar de citate de B. Mariani, Ediția III-a. 5 lei.

Cântecul morții, În jurul luptelor dela Mărășești și Eroii dela Mărășești de Vasile Dem. Bradul. Un leu volu mul.

FĂRĂ COARNE

Se ducea la Constanța cu trenul. Nu mai putea de bucurie să vadă iar pânza desfășurată și albastră a mării să se arunce în valurile sărate și spumegoașe.

Lume multă pe prispa gării. Trenul care se apropie găfâind să și primească mesafirii, e dus cu asalt. Înalt, spăcă, voinic și înfrămet, omul nostru își face loc prin mulțime și pătrunde într'un compartiment în care se afla o damă, numai ea. Retunjează, grăsuție, trandafirică, înfășurarea ei plăcută îi umple sufletul de plăcere, și și pune în gând să rămâie numai el singur cu ea. Pantru aceea, se infipse, în picioare, în dreptul ușii.

Cine da cu ochii de statura lui impunătoare și de privirea-i hotărâtă, amenințătoare, se da înapoi și nu pășia pragul compartimentului. Astfel ajunseră până în momentul ultim al plecării.

Dar atunci, când muzicanta răsunase transmitând ordinul pornirii, atunci când trenul începuse a se clătina pe șinele de fier al drumului, iar el cerberul se dăse la o parte din dreptul intrării, plecându-se înaintea damii ca să-i spuie un cuvânt amabil, atunci ușa se deschise repede și un om slab și mărunțel, cu brațele încercate de pachete și cartoane, năvăli în interiorul compartimentului ca o furtună.

Năvăli, și, în graba lui încercat de încălțarea, cei a-păsa pe brațe, îndreptându-se spre dama care părea că-l aștepta, lovi cu capul în pânțele triumfătorului care sperase să facă drumul singur cu dragălașa-i vecină. Și-l lovi așa de tare că acesta — se repetă fapta cuprinsă în zicătoarea că „buturuga mică răstoarnă carul mare” — căzu amezit pe banca de alături.

Când se trezi din ameteala lui, voinicul nostru văzu pe dama din compartiment lângă el frecându-i tâmplile cu apă de Colonia și punându-i sub nas spirțuri tare mirositoare. Alături de ea, piticul făsticit nu știa cum să o ajute mai bine în manoperile-i de soră de caritate. Îi privi înduioșat și o auzi pe ea zicându-i cu glas dulce dar hotărât bărbatului ei — căci bărbat îi era:

— Liniștește-te, că n'ai făcut înadins ce s'a întâmplat, dar sătădată deprinde-te să fii

mai cu băgare de seamă. Iată-l că i-a trecut, că e bine acuma.

Îi privi și o auzi. Pe fața ei dragălașa era o expresiune de nespuse bunătate și onestitate, așa că el din adăncul sufletului îi zise:

— Mulțumesc de ajutorul dumitale. Îți sunt recunoscător că mi-ai scăpat viața.

— O, domnule, protestă ea, mi-am făcut datoria de om către om. Dar în ce privește viața d-tale, te rog să nu exagerezi...

Fericitul pitic, posesorul frumoasei și buneii femei, tremura cu ochii plini de lacrimi.

Bolnavul desmeticit, privi lung pe autorul negliobiei care-l doborâse. Atitudinea a-cestuia, emistită și atingătoare, i se păru însă ridicolă, așa că, înrăuțit, doritor să facă un omagiu femeii bune și să pisece pe bărbatul care-i părea enost și nevrednic de soția lui, găsi de cuvânt să răspunda astfel femeii căreia se simțea recunoscător:

— Da, doamnă, mi-ai scăpat viața, căci te asigur că, dacă domnul avea coarne, m'ar fi dat gata.

Nitu

TATIANA ALEXINSKY

PRINTRE RANIȚI

— JURNALUL UNEI INFIRMIERE —

Traducere de GH. Dr. HOTIN

Nu isbutisem să facem zece kilometri când locomotiva noastră fu oprită de un grup de ofițeri ce se găsea pe marginea drumului.

— Germanii se găsesc la douăzeci de kilometri depărtare și împing ofensiva lor de două zile. Nu pot lăsa trenul să nainteze mai departe cu personalul crucii roșii; dacă s'ar întâmpla ceva așa fi răspunzător — ne spuse unul dintre ofițeri.

Ne-am hotărât să lăsăm trenul pe loc și noi să ne auzem pe jos până la tranșee. Ofițerul care ne însoțea îmi dă ochianul. Privesc și la dreapta câmpiei văd coloanele de soldați, care înaltează într'un lung șir, apoi alta, toate formând un fel de furnicar.

— Ce înseamnă aceasta? întreb pe ofițer, înapoindu-i ochianul.

— Sunt al noștri. Și dacă n'ar fi negură azi, al fi putut vedea și pe germani. Iată direcția în care merg, spune el arătând cu mâna.

Facem încă un kilometru urmând calea ferată.

„Iată tranșeele!”
Văd o gaură în pământ,

nu departe de pajște. Este o intrare. Aplecată foarte mult, pătrund în această gaură și mă aflu într'un gang subteran, în care nici nu te poți ține drept.

Pae sunt răspândite pe jos, iar lumina intră prin meterezele unde sunt așezate țevile puștilor. În fața acestor metereze, într'o cavitate făcută în zidul de pământ este o sobă sau mai bine zis un rug pe deasupra căruia au pus o oală cu cartofi să fiarbă. Crăcile de copac verzi fac un fum orbitor.

— Sunteți aci de mult? întreb pe un soldat.

— Ne-am retras aci de azi dimineață la orele șase, după ce ne-au ridicat din vechile noastre pozițiuni. N'avem nici pâine, nici sare. Dacă ați putea să ne dați un pic de sare, surioară!

Când ies din tranșee văd că trenul nostru ne urmase. Una din surori începuse să împartă soldaților rufe; încep și eu să le dau pâine și sare, în timp ce mulțimea se imbulzește în jurul vagonului.

— Surioară, dă-mi pâine; pâine.

Am uitat și ziua când am mâncat pentru ultima oară pâină albă.

Vad înaintea mea sute de ochi ce mă privesc cu nerăbdare și urmăresc toată mișcările mele.

Tăiem pâinea repede bucată cu bucată. Oamenii le iau în grabă; unii nepuținându-și stăpâni foamea, adună fărâmiturile de pe scindurile vagonului și le înghit. Econoama se apropie de mine:

— Sora mea, în felul acesta nu putem sătura pe toți. Trenul va pleca în curând, deci să le împărțim pâinea la companie; câte zece pâini de fiecare om.

Consimt și mă dau jos din vagon. Vorbind cu un soldat, observ că are o balonetă austriacă.

— Voești să mi-o vinzi?
— Da, Surioară, răspunde el nepăsător.

— Cât ceri pe ea?
— Poți să-mi dai cincizeci de copelci?

Îi dau banii și iau baloneta.

El își ia banii, îl privește cu aceiaș nepăsare, pe urmă îmi zice încet:

— Surioară, dă-mi pâine pe el.

Văzând că m'am schimbat și neînțelegând pentru ce el mai adaugă:

— Nu cer multă, o singură bucată. Vreau să gust pâine proaspătă, n'am mai mâncat de atâta timp!

(Va urma)

Și moartă!

*Alergi acuma printre stele
Frumoasa lumii din povești
Și 'ngândurată îmi zâmbești
Umplându-mi sufletul de jele.*

*Te 'mbrățișează a lumii rază
Și 'ntunecosul cer te 'ngroapă
În mine amintirea sapă
Morminte negre și mi-e groază*

*Oprește 'n loc tu zămistire
Necugetată, și reddă-mi
Doar cu 'n surdă iar fericire!*

*Deși te-ai dus, eu mă gândesc
La ne 'nteleasa mea iubire
Și moartă chiar tot te iubesc*

P. Mihăilescu-Meteor

VESELE

SERISORE UNEI COCOTE

de HENRY GAB (UNEA)

Păpușe cu surâs demonic ești parodia de femeie!
Tu fericirea de altă dată, ingerul de eri, tu fee!
Ispita patimei întrupată, în silueta ta nebună
O așteptam... înfrigorat... pierdut în nopțile de lună...

De-acum... îmi pari moneda ștersă ce stă în drum de zile
Și treci mereu pe lângă dânsa, ne mai voind să o culegi;
Iar vocea ta, ce altădată, părea sunet de argint
Azi cântă ca o picuță în mahala — și mă alint —

Privind în ochi-ți, ce s'ascund sub gene negre și s'ufoase,
Păstrând minciuna, drept comoara iubirilor neputincioase.
Căci nu ți-a mai rămas, iubito decât roșul de pe buze,
Și luxul care-l faci tu zilnic, schimbând nasturii la bluze.

SONET

— Cu rimele date —

Eu n'am puterea vechinului Heracle
Și n'am ucis când-va pe Minoiaur
Eu n'am văzut pe fruntea mea
Și nici cântat, sărbătorit cu faclă.

Eu n'am ucis pe Nessus pe centaur
Și n'am văzut nici moaște 'e din
Cum vă spusetu — eu nu sunt doar
Și n'am nimic măcar din sânge

De-ași fi răpit un măr din Hes-
Mal murt n'ași năzui la Herni-
Și nici pe Hidra-acum n'ași mai

Atlas mi-ar dărui din trel pe una,
Fecioară'n tot — duloasă ca Ma-
M'aș ferici acum.... și'n totdeauna.

George Balcelescu

Corespondența Redacției

Geamila Moiescu, Focșani. —
Publicăm dar fără plată.

Acheus, Brăila. — Nu price-
pem. Incepeți serios și sfârșiți
humoristic.

Nemțem Valeriu, Iași. — Nu e
serios ceia ce ne-ați trimis.

Aur. Tomescu. — Sunt culese,
dar nu le-a venit rândul.

V. D. Braduț, Bucovina. — Am
primit. Mulțumiri.

H. A. Simionescu. — Păcă-
tuește preamult, pentru ca s'o
putem refăce.

Popp Bucur. — Copilării.

G. Baiulescu. — Afară de cea
care a mai fost publicată aiurea,
toate se vor publica, dar trepat.

Romeliu, Constanța. — Tocmai

fiindcă aveți darul descrierii, tr-
miteți-ne o năvelă. Atât iubite
cât și poema în proză sunt im-
presii prea personale.

Damian, Sinaia. — Singură-
tatea n'o publicăm fiindcă nu in-
teresează.

Bablutis. — E prea răutăcioa-
să epigrama.

Emil Neagu. — Se publică.

Păncescu Sergiu. — Epigra-
mele nu merg.

Ghigenescu. — N'o putem pu-
blifica.

Gh. Munteanu. — Așteptați
cam de mult. Am avut materie
culeasă care trebuia să apară.

In curând și rândul d-voastră.

C. V. Soare. — Se publică.

Augustin, Craiova. — N'avem
nimic de zis, dar e așa de veche
și de cunoscută!

Perișteanu, Giurgiu. — Pri-
mit, mulțumiri. Intrebă Drăgu-
șanu de ce nu răspunzi?

Titty S. C. — Se va publica
Mărăștii. coalaltă nu.

LA TARĂ

AMURG

Păsările sbor voioase
Legănate maestos
De zefir ce haina își coase
'N trandafiri sub cer frumos
Măi de flori zămbesc la soare
Iar în zare 'nsăilate
Muchi de dealuri seculare
Sau plătut distanțate.

Pe un pom ca o pălărie
De unchiș în sărbătoare,
In miros de iasomie
Cântă o privighetoare

In bătrâna-i mătăci riu
Gungurește dragdăș
Plimbându-și de argint-brățul
Pe la moara din făgaș.
Dacă de vorbă ar fi bund,
Basme cu strigoi, cu smei,
Câte n'ar putea să-ți spună
Moara, din povestea ei...

Trei stejari în trei unghere
Stau de veacuri poate dieții
Ce n'ar spune, de le-aj cere,
De deșărdăciunea vieții...

A tăcut privighetoarea
Numai apele mai curg,
Peste tot se lasă boarea
De amurg;

Din spre riu, orăcăială...
Symotele tot sporesc.
S'a pornit pe chefulă
Intreg neamul broscăresc;
Iar în spre soare răsare,
S'a făcut de-un roșu-pai
Cerule; și un cerc apare
De pe muchea celui deal...

...Timpul trecut... Se mai scurse
Inc'un strop din vecinicie;
S'a nserat și totul cada,
Intr'o scarbădă-armonie...

Doarme totul... și din zare
S'a icit frumoasă lună
Ce'n privirea-i răzătoare
Par'car zice: Noapte bund!

Aurel M. Ionescu

Jocuri Distractive

5. ARITMOGRIF

de Constantin O. Enescu

7	5	3	1	4	8	3	4	9	instr. opile
5	10	5	2	6	2				operă clasică
15	4	11	14	16	11	4	11	popor african	
2	9	14	15	5	16	5	muzică în Europa		
5	14	1	19	8	2	10	5	7	oraș alint
10	4	20	2	16	2	oraș în Elveția			
8	2	22	5	1				plăvălă prafioasă	
4	16	11	2	1	5	4	lac în America		
1	23	16	6	2	25	em de curio			
20	2	16	2	16	5	pomi equalorali			
10	10	5	8	14				area grec	

Inițialele și finalele de sus în
jos dau numele unui autor ro-
mân și a unei piese ale sale. Li-
terile subliniate dau numele unei
altepiese ale sale.

6. ȘARADĂ

de Dem. Rădulescu

Prima parte 's socoteală
La bancheri fără tocmeală
Iar a doua-s dibăcia
Unită cu viclenia.
Tot cuvântul e o ștlință
Hai ghicți de-l cu putință.

7. CONTRARII

de C. Nedelescu-Zlotești

Se caută opusul cuvintelor ur-
mătoare și cu inițialele lor să
se formeze deviza aviatorilor
noștri îndrăzneți: nimic, lu-
mină, vale, neegal, ură, discor-
die, tot, pizvă, mic, sărăcio,
dispreț, dîmîneța, vrajbă, jos.

Din cauza abundenței de ma-
terie „Surprins în țară străină”
va urma în numărul viitor.

CREMA-PUDRĂ

SĂPUN

FLORA